

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОЕКТУ РЕФОРМИ ОСВІТИ НА БУКОВИНІ

Світлана ПЕРВУХІНА

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

Мета дослідження - вивчити і теоретично обґрунтувати соціально-педагогічні умови забезпечення ефективності фізичного виховання в закладах освіти Буковини досліджуваного періоду.

Методи: аналіз матеріалів архівних джерел, статей часописів тогочасних та сучасної періодики.

Анотація. Місцеві педагоги розробляли авторські програми та проекти, що спрямовувались на вдосконалення системи фізичного виховання в аспекті освіти з урахуванням поліетнічності Буковинського регіону, активно впроваджуючи їх в практику роботи міських і сільських шкіл.

Ключові слова: аналіз, освітня реформа, фізичне тренування.

Постановка проблеми. Історія шкільництва і педагогічної думки в Україні – непрочитана книга, в якій ще не розгорнуто багато важливих і драматичних сторінок. Вивчити її до кінця, осмислити історичний шлях освіти, теорії і практики національної школи в Україні – важлива місія педагогів сучасності. Актуальність вивчення та об’єктивного аналізу історії зародження, становлення та розвитку національної школи у різних регіонах України визначається певною групою важливих обставин [2].

В умовах державотворення в Україні докорінно переглядаються концептуальні та методологічні засади розвитку теорії й практики фізичного виховання сучасних школярів.

Загальноосвітня школа поступово відходить від ізоляції фізкультури як навчальної дисципліни, унеможлиблюючи її підміну в загальному комплексі з іншими предметними уроками. Відповідно до цього актуальним стає вивчення досвіду проведення занять з фізкультури в різні історичні періоди розвитку загальноосвітньої школи в Україні. Неабиякий інтерес викликає й європейський контекст проблеми дослідження в аспекті теоретично-методичних надбань зарубіжних педагогів. Відтак узагальнення вітчизняного й зарубіжного досвіду з порушеної проблеми допоможе краще проаналізувати ті зміни, які відбувалися в навчально-виховному процесі шкіл різних етнічних територій, виявити їхні причини та спроектувати перспективні напрями забезпечення ефективного розвитку на майбутнє.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти розвитку теорії та практики фізичного виховання школярів у Буковинському регіоні періоду Австро-угорської імперії вивчає Н. Гнесь, соціальні умови управління системою фізичного виховання в краї – О. Цибанюк. Обставини становлення та розвитку національної школи у різних регіонах України проаналізовані Д. Пенішкевич [2]. Фізичну культуру і спорт у контексті розвитку освіти радянської доби вивчали М. Гонжа, І. Кобилянська, І. Петрюк, І. Руснак та ін.; умови впровадження фізичної культури в навчально-виховний процес школи аналізували А. Вихрущ, Б. Ступарик, Д. Дринда, Д. Герцюк, Л. Дерев'яна та ін., дидактичні аспекти означеної проблеми вивчали Т. Завгородня, В. Шулякевич, С. Вдович, І. Ковальчук та ін.

Мета дослідження – вивчити і теоретично обґрунтувати соціально-педагогічні умови забезпечення ефективності фізичного виховання в закладах освіти Буковини досліджуваного періоду.

Для розв’язання поставлених завдань був зроблений аналіз матеріалів архівних джерел – фондів ДАЧО, щорічників, статей часописів тогочасних та сучасної періодики.

Результати дослідження. Водночас і місцеві педагоги розробляли авторські програми і проекти реформ, що спрямовувались на вдосконалення системи фізичної культури і спорту з урахуванням поліетнічності Буковинського регіону, активно впроваджуючи їх в практику роботи міських і сільських шкіл [2].

Проаналізуємо за змістом авторський проект шкільної реформи інспектора II ступеню XIV шкільного регіону Корнела Хахона, що був надрукований газетою «Слово селянина» м. Чернівці. Авторський проект реформування викликав широку полеміку серед фахівців, Ліка

рів та громадських діячів на Буковині і тому типографія митрополита Сільвестру в 1929 році виконала передрук „Проекту шкільної реформи”.

Необхідно одразу визначити, що на відміну від інших проектів та спроб реформування чітко виокремлена керівна мета, яку необхідно зачитувати: „відбирати учнів за їх здібностями і розвивати всі таланти у належному напрямку, а не змішувати їх і заглушувати спеціальні здібності або ставити учням перешкоди під час випуску” [3].

Керуючись поставленою метою автор пропонує зміни в річних навчальних планах і навчальному процесі всіх вікових ланок школи. В початковій школі запропоновано ліквідувати річні екзамени в I, II та III класах, і тому проводити навчання до кінця червня. Проте, пропонує Корнел Ханон, в IV класі провести випускний екзамен, на який допустити найкращих учнів: „Цей екзамен провести після завершення навчання (десь 1-5 липня) під керівництвом директора або (директриси) та інших вчителів відповідної школи”. Автор пропонує свій погляд на випускний екзамен, пропонує сучасну систему оцінювання знань, а саме: „Кожному учневі задати 10 запитань. Лише ті, учні, які зможуть добре відповісти не менше, як на 7 запитань, можуть бути допущені до середньої школи: всі інші (якщо їх можна перевести) будуть допущені до спеціальної початкової школи”. Що цікаво, автор пропонує одразу диференціювати рівень підготовленості учнів з метою створення курсів підготовки спеціалістів сільського господарства та торгівлі (або спеціальні початкові школи). Для роз'яснення, наведемо приклад, який пропонує автор в своєму проекті: „У великому селі є 3 школи для хлопчиків і 3 школи для дівчат. У нашому випадку – одна школа для хлопчиків повинна мати курси для працівників сільського господарства, а інша курси для працівників торгівлі (для кооперативів). Паралельно те ж саме і в школах для дівчат: курс для доярок, садівників, тощо, інша школа – курси ткацтва, а третя – для працівників торгівлі. Там, де немає стільки шкіл, курси створюються по мірі необхідності. У селах шахтарів – відповідні спеціальні початкові школи” [3]. Спеціальні початкові школи утримуватимуться за рахунок бюджету міністерств сільського господарства, громадських робіт, промисловості та торгівлі. З часом можливі залучання кошти кооперативів [3].

Інспектор Хахон наголошує на тому що, це продемонструє необхідність навчання в початковій школі протягом 4 років, а не 3-х років як зараз. Таким чином, з'явиться можливість вирішити деякі соціальні проблеми: „По-перше, зменшиться вплив до ліцеїв не талановитих учнів і це буде краще для університетів. По-друге, можна буде зупинити від’їзд молоді з села до міста, процес буде йти природним шляхом. Перший ефект буде видно через декілька років” [3].

Окремим розділом в проекті виділено питання реформування середньої освіти в краї. Питання випускних екзаменів в початковій школі обговорено вище, але наголошено на тому, що середня оцінка 7 дає право на вступ до середньої школи. Вступний екзамен в заклади середньої освіти відмінити як такий. Корнел Хахон пропонує таку схему змін: „а) I та II класи типові як для ліцеїв для юнаків (для дівчат) так і для звичайної школи і теологічної семінарії; б) в III класі починається розподіл. Учні, яким важко дається латинська і французька мови та історія, покидають ліцеї і переходять до звичайної школи. Після IV класу як і в ліцеї, так й в звичайній школі провести екзамен для переведення учнів у V клас. в) До V класу ліцею повинні бути допущені кращі учні з усіх предметів; г) ті, хто не встигають з реальних предметів, повинні йти до теологічної семінарії; д) до V класу звичайної школи повинні бути прийняті кращі учні з усіх предметів, а, ті, що слабо знають іноземні мови, також можуть вчитися в звичайній школі” [3].

Таким чином, автор пропонує створення 4 типи шкіл, де учні навчатимуться 8 років: школи, теологічні семінарії, ліцеї та гімназії. Цікаво, що автор вважає організацію теологічної семінарії відповідною, „лише із змінами, які вимагає сьогоднішній день” [3].

Звичайні школи повинні бути організовані з урахуванням вимог часу, а саме: „щоб випускник школи, який не може навчатися далі, міг стати бібліотекарем, службовцем в канцелярії і т.д.” [там само]. Природно, що випускники ліцеїв стануть абітурієнтами університетів, випускники звичайних шкіл – абітурієнтами вищих технічних шкіл. Отже, випускний екзамен в цій ланці освіти є необхідним як для ліцеїв, так і для звичайних шкіл. І саме школи повинні нести відповідальність за погану підготовку учнів до випускних екзаменів, правда враховуючи інші фактори. Відповідно,

перший курс в університеті повинен стати підготовчим, оскільки студенти першого курсу потребують певного пристосування до учбового процесу в вищому навчальному закладі.

Інспектор Хахон наголошує на тому що, такі зміни не призведуть до збільшення бюджетних витрат на навчання, „оскільки ці форми в перемішаному стані існують й сьогодні” [3].

Автор одразу пропонує „Аналітичну програму для середньої освіти”, визначаючи суттєві відмінності між власним проектом та існуючими програмами. Отже, зачитуємо наступні пропозиції щодо вивчення мов: „По-перше, я почав би вивчення мов з латинської мови (6 уроків на тиждень), оскільки латинська граматики служить базою для румунської мови”. Французьку мову автор пропонує вивчати з II класу, в III класі ліцею почати вивчати грецьку мову, а у звичайній школі зменшити кількість мов, замість латини можна викладати німецьку (лише 3 години на тиждень).

На відміну, в звичайній школі в III класі необхідно більше викладати каліграфію та малювання, ніж в ліцеях. Таким чином обидві школи йдуть паралельним шляхом. Відповідно, з V класу ліцею та звичайної школи не викладати релігію, адже пропонується організація теологічної семінарії, яка спеціалізується в релігії, проте в звичайній школі релігію необхідно викладати далі.

Необхідні зміни в перелік предметів, які вивчають, автор пропонує внести по класно. Проаналізуємо програму для першого класу. Серед предметів релігії відводиться 2 уроки на тиждень, зміст уроків: молитви, свята, церковна ієрархія тощо. Цікаво те що, автор наголошує на підготовці відповідної програми спеціалістами. Зміст занять румунською мовою це невеликі оповідання із життя, про війну, байки, оповідання про життя тварин і рослин тощо. А граматики вивчатиметься паралельно з латинською мовою. З метою контролю за результатами кожний тиждень – диктант з 10 коротких пропозицій за певною системою: „лише після Пасхи – 1 раз на 2 тиждні” [3].

Запропоновані також зміни у викладанні історії, географії, природознавстві. Малювання, музика, гімнастика в навчальному об’ємі 2 уроки на тиждень, з приміткою автора: „як до тепер в усіх класах”.

Основним завданням такого реформування повинен стати міжпредметний зв’язок. Автор подає для прикладу такий варіант: „**Гімнастика:** Рухові вправи в групах та вправи з списками (це в той час, коли на уроках історії вивчається тема: Битва Траяна з Децибалом і т.д.)” [3].

Необхідно зауважити на передбачене проектом реформи широке використання спортивних ігор. Проте, шляхи їх популяризації не вказуються, й ремарка про ігри є даниною часу, адже впровадження ігор вимагає наявності спортивних майданчиків, обладнання, підготовлених інструкторів та викладачів, інвентарю тощо.

За даним проектом, гігієна, як предмет вилучається. Натомість щоденно у кожному класі проводиться систематична робота: „має бути кошик для сміття, чергові повинні кожний день підмітати та провітрювати приміщення, не можна кидати сміття на підлогу в класах та коридорах школи” [3].

Автор наголошує на використанні вдалого досвіду 1910-1913 років за часів австрійського режиму відповідно ретельної підготовки випускних екзаменів.

Висновки

Отже, місцеві педагоги розробляли авторські програми та проекти, що спрямовувались на вдосконалення системи фізичного виховання в аспекті освіти з урахуванням поліетнічності Буковинського регіону, активно впроваджуючи їх в практику роботи міських і сільських шкіл. Надалі необхідно вивчити та проаналізувати решту програм буковинських фахівців.

Література

1. *Пенішкевич О.І.* Розвиток українського шкільництва на Буковині (XVIII – початок XX ст.)
2. *Піддубний Г.* Буковина. Її сучасне і минуле. – Харків: Держвидав України, 1928. – 256 с.
3. Проект шкільної реформи Корнела Хахона, інспектора II ступеня XIV шкільного регіону. Передрук газети «Слово селянина». Чернівці: типографія митрополита Сільвестру, 1929.

РЕТРОСПЕКТИВНОЙ АНАЛИЗ ПРОЕКТА РЕФОРМЫ ОБРАЗОВАНИЯ НА БУКОВИНЕ

Светлана ПЕРВУХИНА

Черновицкий национальный университет им. Ю. Федьковича

Цель исследования – выучить и теоретически обосновать социально-педагогические условия обеспечения эффективности физического воспитания в учреждениях образованию Буковины исследуемого периода.

Методы: анализ материалов архивных источников, статей журналов тогдашних и современной периодики.

Аннотация. Местные педагоги разрабатывали авторские программы и проекты реформ, которые направлялись на усовершенствование системы физической культуры и спорта с учетом полиэтничности Буковинского региона, активно внедряя их в практику работы городских и сельских школ.

Ключевые слова: анализ, реформа образования, физическая тренировка.

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF THE PROJECT OF EDUCATION REFORM IN BUKOVYNA

Svetlana PERVUHINA

Chernivtsi National University named after J. Fed'kovic

The aim of research – to teach and theoretically social – pedagogical conditions of maintenance of efficiency of physical training in establishments to formation of Bukovyna the researched period.

Methods: analysis of materials of archival sources, articles of magazines then and the modern periodical press.

Abstract. Local teachers developed author's programs and projects of reforms which went on improvement of system of physical training and sports with the account Bukovynska region, actively introducing them in practice of work of city and rural schools.

Keywords: analysis, education reform, physical training.